

Jan Hájek: Cítím se jako česnek do polívky

S hercem Činoherního klubu Janem Hájkem jsem se potkal jednu noc – ze středy na čtvrtek – v Tritonu. Do Hronova přijel jen tak, sám o své vůli. Aby zde načerpal energii pro další práci, aby se zde – jak sám říká – léčil. V divokobludných hovorech jsme pokračovali i další dny. Toto je krátký záznam z nich.

Proč jste přijel na Jiráskův Hronov?

Přítáhl mě sem hlavně kar za profesora Císaře a vzpomínka na Káju Dörrovou, která umřela dva měsíce po něm. Díky ní jsem ve svých devatenácti – v roce 1997 – poprvé v životě přijel na Hronov a účastnil se dílny Sergeje Fedotova.

Jak jste znal a poznal profesora Císaře?

Byl to člověk, který mě naočkoval divadelní terminologií a přemýšlením o divadle, o divadelním představení. Když jsem se chodil dívat na soubory, které se dostaly až sem – a že jsem chodil na všechny –, tak jsem až na jeho rozborových seminářích pochopil, že když člověk nějaké představení vidí, ještě neznamená, že mu rozumí a že o něm umí a dokáže mluvit. A to pan profesor uměl. Uměl nabrknout v člověku strunu, aby se v inscenaci orientoval a přemýšlel o ní. Uměl ji popsat, uměl pojmenovat témata, analyzovat ji, interpretovat. Díky němu o divadle přemýšlím jinak, než kdybych se s ním a jeho myšlením a neuvěřitelně nabíječímí mluvními projevy nesetkal.

Ale na Hronov mám řadu dalších důležitých vzpomínek a iniciačních zážitků. Vybavuje se mi kouzelná Ema Zámečnicková a její Milá sedmi loupežníků, samozřejmě Horor a večery v Tritonu, kde se hrálo na kytary až do rána. Nejčastější slovo všech písniček, které se nesly Jiráskovým Hronovem, bylo „zabili“. To mi utkvělo, ani nevím proč. A včera před Tritonem jsem zase viděl několik desítek lidí v kruhu kolem ohně, s kytarami a různými chřestítky, a zase zněly ty samý písničky jako tehdy. Deja vu. Paráda. Až mě to dojalo.

Jak jste se dostal – či spíš rozhodl – přihlásit na dílnu Sergeje Fedotova?

Já jsem chtěl jít tehdy na JAMU – o DAMU jsem věděl, že Praha by mě semlela –, tak když jsem si podával přihlášku, doporučila mi Karla Dörrová, ať jdu předtím na Fedotovovu dílnu, která mi v herectví hodně pomůže, nakopne mě. A musím přiznat, že se tak stalo.

Co vám dílna Sergeje Fedotova dala?

Naučil jsem se hrozně moc o pohybu, o herectví,

o cítění se během představení, o herecké partnerině, o prostoru... Naučil mě cítit a vnímat atmosféru. Určitý čas se ze mě stal „zarytý“ fedotovec. Naštěstí když jsem se pak dostal na JAMU, kde jsem potkal lidi, kteří byli jiní a ukázali i jiné možnosti a cesty divadla.

Rozhovor s osobností

Já si totiž po dílně u Fedotova myslel, že jen tak se dělá skutečné divadlo. Když jsme pak na zápočet zkoušeli s Janem Mikuláškem Macbetha, tak jsem zcela odmítl jeho stylizované formy. Řval jsem na něj, že tak se divadlo nedělá, že pravda a jen pravda, opravdovost, má na jevišti smysl a strašně jsem se s ním hádal. Až tak, že se divím, že mě nesroloval a neposlal zpátky do IKEY.

Ale pomohlo mi to, osvobodilo mě to. Zjistil jsem, že co režisér, to jiná interpretace, jiný přístup. Že v divadle je všechno možné a výsledky různých cest a přístupů mohou být dobré.

Kde jste s divadlem začínal?

V ochotnickém souboru v Moravské Třebové. Ale ten se nikdy do Hronova nedostal. Nejdál na něja-

kou krajskou přehlídku. Už tehdy jsem ale věděl, že mám jiné než amatérské ambice a cíle. Věděl jsem, že se nevrátím do Moravské Třebové a nebudu vést dramatický kroužek na vojenském gymnasiu, i když jsem si to jednou zkusil. Věděl jsem, že chci být hercem.

Jezdával jsem tedy do Jaroměře, kde Milan Schejbal vedl hru Palermo, která mě naučila o herectví hrozně moc. Herectví, to je naučit se lhát, a přitom být pravdivý, či spíš působit pravdivě. Nejlepší herec je ten, který nejlip lže. A to se skvěle naučíš při – v podstatě společenské – hře Městečko Palermo spí, kterou jsme s Milanem mnohokrát hráli.

Díky Káje Dörrové jsem se vedle toho účastnil různých dalších setkání a dílen v rámci Impulsu. Potkal jsem se tam s lidmi, co dělali dramatickou výchovu nebo působili na ZUŠkách a vyvrcholilo to dílnou s Fedotovem.

Mohl byste něco říct k oné legendární interaktivní hře Milana Schejbala Městečko Palermo spí, již mnohokrát rozehrál i na svých seminářích na JH?

Městečko Palermo spí je lakmusový papírek herectví. Rozdají se role, které nikdo jiný ve skupině nezná, stane se zločin a hráči musí odhalovat kdo je kdo, jakou má pozici ve městečku. A když je odhalen, že hry vypadne. Pro mě to byl opravdu lakmusový papírek herectví. Zjistil jsem a ověřil si, nebo možná se naučil, že dokážu a můžu na jevišti lhát. Hrál jsem ji nesčetněkrát a naučil se mluvit a hrát tak, aby lidi uvěřili mé lži. Zůstali jsme třeba jen dva a on nebo ona o sobě věděli, že jsou tím policajtem, ale netušili, zda já jsem ten zločinec. A já se z toho dokázal vždy nějak vymotat. „Tak se jí dotkl náhodou,“ jsem třeba tvrdil. „Ale já fakt nejsem vrah...“, trval jsem zarputile na svém a koukal mu nebo jí do očí. Dělal jsem všechno pro to, abych jeho či ji přesvědčil. A většinou se mi to podařilo.

Říká se, že nejlepší lhář je ten, který si pamatuje všechny své lži...

Jo. A přesně to platí i pro herectví. Nejlepší herec je ten, který si pamatuje všechny své lži.

Říkal jste, že na JH se člověk naučí víc než na JAMU...

Hlavní poznání, proč mám rád JH, vás možná překvapí. Ale na JH zjistíš, že to, co jsi dělal, se dá udělat znova a líp. To je hrozně důležité. V profesionálním divadle tohle není možné. Možná zjistíš, pokračování na straně 2

Slovo na okraj

Kolik báječných lidí pohromadě

Týden uběhl jako voda a je to zase za námi. Pryč jsou setkání s přáteli, s nimiž sdílíme stejnou vášeň pro amatérské divadlo. Pryč jsou stovky minut prožitých pod rouškami v Jiráskově divadle, Čapkově sále, v Myšárně či v lehkém letním „mrhání“ v parku. Pryč je postávání a diskuse u kafekáry. Jako každoročně, každý si natrhal takovou kyticí, která mu nejlépe voní. Pro některé to bylo poprvé, a pro některé zase naposledy. Ale v kuloárech už zaslechnu plány na příští rok: co jsme letos nestáli a na co se tedy chystáme napřesrok. Anebo bylo to letos skvělé, a tak chceme za rok navázat tam, kde se skončilo.

Mít tak křišťálovou kouli, třeba bychom z ní vyčetli něco z budoucnosti. Protože, kdoví, co se bude příští rok dít (zlovolná virová hrozba nad námi stále visí a těm, kdo ji prožili, bude stále v hlavě strašit otazník s vykřičníkem, CO KDYBY...) Třeba je lepší, že netušíme.

Letošní Jiráskův Hronov proběhl opravdu pohoďově, možná i kvůli dlouhému divadelnímu půstu. Každoročně žasnou, co všichni ti lidé v seminářích, kteří místo válení se na chatě nebo u moře jedou na týden dovolené sem, aby pracovali, diskutovali, pili do umdlení, za týden zvládli. A to v oblastech nikoli nejlhčích. Zvládli vytvořit muzikál o Sněhurce, pantomimické variace na Titanik, závatné akrobatické kousky, několikastránkové povídky...

Kolik báječných lidí pohromadě! Na jedné straně nesmírně inspirativní lektori, na druhé straně motivovaní a pilní seminaristé. Tato směs sice není výbušná tím způsobem, jak by si přál Vladimír Hulec, ale pro mě je to výbuch kumulované kreativity, která je pro mě v kontextu dnešní doby velmi povzbudivá. Dokud tihle lidé neztratí tvůrčí energii ani chuť dělat amatérské divadlo, nemusí se o jeho budoucnost bát.

Mějte se hezky

A třeba zase za rok

Jana Soprová

pokračování ze strany 1

že se to dalo udělat líp, ale už to nelze změnit, už to nelze zopakovat. Kdežto mezi amatéry můžete vždycky začít znova a úplně jinak, od píky.

Amatérské divadlo a JH zvlášť je zkrátka radost. I proto, že to není soutěž. Je tady mnohem víc pestřých lidí, kteří něco umějí a předávají, než potkáš na uměleckých školách za celé studium.

Co je dnes pro vás herectví, proč se stále ještě – obzvlášť s těmito pocity – zabýváte divadlem?

No, je to jiné, než když jsem začínal. Tehdy mi šlo o to dělat divadlo za jakoukoli cenu. Teď už je pro mě důležitější s kým a jakou látku. To bych si chtěl udržet. Nechci být ve vleku angažmá. Tam je to tak trochu, jako bych pracoval ve Škodovce. Nechci, aby mi oznamovali role z nástěnky. To je to, co mě asi nejvíc vadí. Cítím se jako česnek do polívky. Nejsem kuchař ani spolukuchař, který by mohl přidat majoránku, pažitku či víc nebo míň česneku. Tím pro mě divadlo ztrácí cosi tvůrčího, co mě do něj táhlo. Vadí mi hrát estébáky, protože už mám mistr, jak je hrát. Aby to bylo trochu lidský a zároveň...

Právě o tom – a o odvrácené straně herectví – jsou Hamleti, o nichž jsem se už bavil v úvodu. Vy jste v nich hrával (v inscenaci jej nahradil Miloslav König – pozn. red.)...

Jo. Byl jsem několik let členem DNz a dodnes tam čtyři inscenace dohrávám. Když jsem se dozvěděl, že Hamleti tady budou hostovat, tak mě to zabolelo. Právě proto, že jsou tady. Hrát v nich zde by pro mě bylo obrovské zadostiučinění. Bylo by

to pro mě jakési uzavření kruhu, do kterého jsem kdysi tady vstoupil.

Hamleti jsou přesně ta inscenace, co tu měla – vzhledem k tématu a formě zpracování – být. Ne Mýcení, ne něco jiného ze současného repertoáru, ale Hamleti. Jsou o nás, hercích, i o nás, Hronovských. Divadlo je pro nás vášeň i prokletí.

Jakou touhu či sen tedy máte jako herec právě teď?

Když je člověk mladý, chce se zabývat existencialismem a násilím, ale teď toužím po nějaké komedii. Mně se nedávno několik nocí po sobě zdálo, že mě Ondra Sokol zkouší do své Partičky. A probudil jsem se naprosto skvěle. Improvizace je ohromně zdravé divadelní sport. Doporučuju každému. Odehrává se teď a tady a ty musíš reagovat. Nepovede se, neva, jede se dál. A to mě chybí. Navíc sranda je dnes velmi potřeba. Vlastně nejen dnes. Vždycky.

Byl byste schopen a ochoten vést na JH seminář/dílnu?

Kdybych tu měl dílnu, byl bych šťastnej. Ale i když mám šilenou touhu něco předat, nevím, o čem by byla. Rozhodně bych nechtěl předávat fedotovovské postupy. Spíš to, co jsem zjistil a naučil se potom. Na JH jsou lidé, kteří klidně můžou přeskochit jakékoli herecké školy, jsou často vybavení víc, než absolventi divadelních fakult, neřkuli konzervatoří. Právě s těmi bych se rád setkal a předal jim něco ze svých zkušeností. Ovšem, zda by byl zájem, to netuším.

Vladimír Hulec

Josef Chozé Jelínek: Moji seminaristé byli naprosto famózní

Rozhovor s lektorem semináře LAM

Josef Chozé Jelínek vedl na letošním Jiráskově Hronově loutkářskou dílnu pod názvem LAM aneb Loutka-animace-manipulace. Na konci JH jsme mohli vidět ukázky práce jeho svěřenců či spíše svěřenkyň – ukázali(y) nám, jak lze vytvořit loutku třeba z toaletního papíru, ale také z pouhé ruky a prstů jen pomocí přidaných „očí“. Absolvent oboru herectví katedry alternativního a loutkového divadla na pražské DAMU získal první angažmá jako činoherec v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, následovala zastávka v Divadle F. X. Šaldy v Liberci a Východočeském divadle Pardubice. Od roku 2015 je angažován v Divadle ALFA v Plzni, kde jede jednu velkou roli (či loutkoroli) za druhou. Kromě toho v Plzni vede společně se svou manželkou Martinou v Moving Station kurzy divadelní improvizace. A víte, kde se seznámili? Hádáte správně, právě na Jiráskově Hronově...Z našeho dlouhého rozhovoru uvádím alespoň pár úryvků.

Já jsem vlastně už druhá generace loutkoherců u nás v rodině – můj tatínek, který se jmenoval Ctirad Jelínek, a moje maminka Jarmila Enochová, taky loutkoherka, se potkali v Naivním divadle Liberec v 80. letech, a já jsem jeden z jejich dvou synů (můj bratr Václav Jelínek je součástí dua Bratři v triku).

Vystudoval jsem DAMU na katedře alternativního a loutkového herectví. Byli jsme poslední ročník Markéty Kočvarové – Schartové. Měli jsme to štěstí, že jsme ji ještě zažili a převzali její zkušenost a její přístup k loutkovému divadlu. A celé studium bylo moc fajn.

Markétě jsme familiérně přezdívali familiérně babička a všichni jsme ji milovali. Starala se o nás jako o vlastní. Vštěpovala nám do hlavy: *Pamatujte si, co je to ta alternativa. Každý z vás si hledá alternativou divadelního jazyka. Někomu víc sedí kombinovat činohru s pohybovým divadlem,*

někomu víc sedí hudba a loutka, nebo hudba a tanec, ale každý z vás si sám v sobě musí najít odpověď na to, co je ta vaše alternativa.

Moji seminaristi na Hronově byli naprosto famózní. Tvrdím, že lektori na Hronově mají jednu

Rozhovor s osobností

velikou výhodu. Nemusejí ty lidi učit základy typu „Mluv nahlas! Stůj rovně! Nebo takové to Zapni se (ve smyslu, aby člověk zapnul celé své tělo). V Plzni se studentů ptám, jestli mají zkušenost s vystupováním na veřejnosti, což často nemají, a dostat z některých slovo je úmorná práce jako s motorovou pilou. Ale tady jsem se zeptal jen formálně, protože vím, že jsou to všechno divadelníci. Takže vědí... Kromě toho jsou tu všichni ze zájmu,

a ne z povinnosti. Vlastně to bylo poprvé, co jsem někoho učil tak dlouho – byl jsem z toho zpočátku hrozně nervózní, vymýšlel jsem, jak to mám koncipovat. Jestli si mám přivést základní typy loutek nebo jít vlastní cestou. Nejprve jsem byl vyděšený, že jsme za den udělali práci za dva dny, protože všichni byli skvělí a kreativní, chytří a šikovní, ale pak jsem zjistil, že jsem si toho na ně připravil moc. Tak dobrou třetinu toho, co jsem měl připraveno, jsme vůbec nedělali.

Jestli bych do toho šel i příští rok? Nevím, jestli by byl zájem. Na Hronově je vždycky spousta atraktivním seminářů. Ale klidně bych do toho šel, a začal tam, kde jsme skončili. Jsem z loutkařiny fakt nadšený, miluju hračkaření. Neustále jsem se ptal na zpětnou vazbu, jestli je nuda, nebo netrápím, a oni mě ujišťovali, že je to baví, že to funguje, nikdo z nich nebyl negátor.

Jana Soprová

Richard Kašpar: Dobré divadlo musí mít dobrou partu

Ochotníka Richarda Kašpara účastníci Jiráskova Hronova potkávali jako řidiče festivalového taxi. Termín rozhovoru jsme vybrali podle jízdního řádu.

Ochotničš v hronovském divadle, jsi ale z Náchoda. Jak ses dostal do Hronova?

Ano, jsem z Náchoda. S amatérským divadlem jsem začínal právě tam. V Náchodě byla parta mladých lidí, které režíroval profesionální herec z Hradce Králové. Partička to byla dobrá, staří ochotníci nás pak vzali k sobě, když potřebovali křoví do Lucerny, jinak jsme byli spíš rozdělení. Bratranec mého táty byl Miroslav Houštěk, který mi nabídl, abych šel do Hronova. Tak jsem v Lucerně vyfasoval učitelského mládence Zajíčka a odehrál s hronovskými premiéru. V Lucerně jsem pak hrál ještě dvořana a mlynáře. Tak se stalo, že jsem začal ochotničit v Hronově.

Na jaké období své „herecké kariéry“ vzpomínáš nejraději?

Třeba Charleyova teta, to bylo špicové divadlo. Hambálek, Zabal. To byla vynikající parta, improvizovalo se. Hrály s námi holky, které jsou teď profesionální herečky. Ani na Náchod nevzpomínám špatně, tam jsem pak hrál jako host. Třeba v Tartuffovi, to bylo taky vynikající hraní, spousta legrace.

Dosud jsi byl vždycky hercem, ale vím, že se chystáš režírovat. Je to pro tebe výzva?

Je to můj první pokus, tak nevím, jestli jsem dostatečně nápaditý. Uvidíme. Ví, že si lidi chodí do divadla odpočinout. Jsou to učitelé, kadeřníci, různé profese, mají své starosti. Myslím, že dobré divadlo musí mít dobrou partu. A tu Hronov má. V ni věřím.

Rozhovor s osobností

Co ti divadlo dalo?

Člověk se tam vyblbne. Já jsem trochu exhibicionista. Jmenuju se Kašpar, ale vždycky se představuji s malým k. Když pak lidi zatleskají, je to úžasné.

Máš nějaké konkrétní představení nebo moment, ke kterému se často a rád vracíš?

Výborně se mi hrála Charleyovka, jak už jsem zmiňoval. Taky Tři sestry, tam jsem třeba předběhl s textem. Přeskočil jsem asi patnáct stránek. I to je zážitek. No a ve Vojnarce... Tam nezazněl výstřel, když zaznět měl. Někdy člověk musí improvizovat, v horším případě zrudne a stojí.

Existuje podle tebe nějaká univerzální povaha divadelníka?

Ne. Myslím, že hodně lidí to dělá i kvůli setkávání. Kvůli tomu, že se blbne. Nikdy nezapomenu na

to, jak jsem si v době, když zrovna čerstvě dávali Nemocnici na kraji města, dal na hlavu takovou tu látku z podhlavníku v autobuse jako chirurgickou čapku. Pan Houštěk si ji nasadil taky. A vyšli jsme tak v Praze z autobusu.

Řekneš ještě nějakou hronovskou osobnost, která je pro tebe důležitá?

Dáša Kolínová! Je prostě dobrá. A pak spousta lidí, třeba i ty...

No samozřejmě, kdo jiný. Děkuji za rozhovor!

Veronika Matúšová

Autorské ohlédnutí

Na počátku je vždycky hudba

Rozhovor s režisérkou a hudebnicí Lenkou Chaloupkovou.

Odkud vznikl nápad zpracovat téma románu Julese Vernea?

Nám se hrozně líbí tvorba Julese Vernea. Po přečtení románu jsme si řekli, že je to nejhorší kniha, kterou jsme od Vernea kdy četli, ale na druhé straně je to výzva, protože ta myšlenka, jak snadno se lidské charaktery promění vlivem touhy po bohatství a slávě, je bohužel stále více aktuální. Už proto stálo za to téma zpracovat.

Zjevná je inspirace nejen Vernem, ale také filmy Karla Zemana.

Říkali jsme si, když dělat Julese Vernea v českém prostředí, kde si jej každý spojí právě s filmy Karla Zemana, tak že se jím budeme přiznaně inspirovat. Protože nikomu se nepodařilo lépe vystihnout tu charakteristiku původních rytin, zachytit dobu jako Karlu Zemanovi. Zároveň se nám líbí, že ty kulisy jsou z papíru. Jednak proto, že se výprava snadněji skládá, ale hlavně má to nějakou symboliku: protože svět a ty vynálezy jsou sice podstatným přínosem, ale pokud lidi nebudou co k čemu, a nebudou s nimi umět dostatečně zacházet, tak jsou velice snadno zničitelné. Podléhají velice snadno zkáze jako ten papír.

Podstatnou složkou vaší inscenace je hudba. Myslím, že i proto, že vy sama jste hudebnice (housle). A živá hudba vždy přidává představení šmrnc. Používáte živou hudbu ve všech inscenacích?

Ano, je to součástí poetiky našeho Suchdolského divadla., že máme živou kapelu. Pokaždé je hudba z jiného ranku, ale vždy hrajeme živě. A co víc – hudba je už na počátku úvah, jak vůbec ta inscenace bude vznikat, takže tady bylo jasné, že to bude melodram. už v době, kdy jsme začínali psát. Věděli jsme, že i režijně a stylizovaně to bude vycházet z toho melodramu a té hudby. A vybrali jsme hudbu Jacquese Offebacha, protože to byl přítel Vernea a zhudebnil jeho dílo Doktor OX a ta hudba je podle mě skvělá v tom, že je komická, satirická, ale nikdy to nepřehne. On trochu neprávem bývá označován jen jako autor operet, ale já myslím, že je v tom přesah. A kdyby byl někdo znalec Offenbacha, takže ocením, jaké části jsme vybrali ke které scéně, protože i to dává smysl.

Suchdolský divadelní spolek SUD, Suchdol nad Lužnicí Honba za meteorem

Nebýt červené knihovny, ani nepoznáme, co je skutečný život

Na letošním Jiráskově Hronově – především v oblasti zábavných inscenací – zřetelně boduje retro. Inspiraci elegantním stylem minulostí je patrná i na adaptaci románu Julese Vernea Honba za meteoritem. I když tohle dílko nepatří k nejlepším Verneovým kusům, vzniklo na sklonku jeho života (bylo uveřejněno až tři roky po jeho smrti), pochopitelně se v něm objevují staré známé motivy, ať je to až přehnané vědecké zanícení včetně bláznivých figurek vynálezců a badatelů, kteří jsou pro úspěch schopni obětovat i sami sebe, víc než jasné náznaky ženské emancipace na přelomu 19. a 20. století, i stále vzrůstající moc sedmé velmoci, tedy tisku, povytce bulvárního. V lehkonožné adaptaci Suchdolského divadelního spolku SUD ze Suchdola nad Lužnicí zazní tedy množství „hlášek“, díky nimž se příběh přehoupne do roviny příjemné nadsázky (pro příklad slova komorné: Nebýt červené knihovny, ani nepoznáme, co je skutečný život).

V realizaci inscenace suchdolští prokazují sympatické hračkářství, ať už jde o výtvarné pojetí se spoustou vtipných detailů (výbuch meteoritu, který se odehraje i v hledišti, vesmírná tělesa putující po horizontu či blikající krysa v zanedbané

vědecké domácnosti). Právě ve výtvarné stránce je zřetelný i další zdroj inspirace, totiž pojetí verneovského tématu skrze vidění legendárního filmaře Karla Zemana. Přitom k efektu stačí pouhé dvojrozměrné – papírové – černobílé „předměty“. Právě toto zjednodušení vytváří praktickou, a přitom vtipnou scénografii. Samostatnou kapitolou jsou kostýmy: jednak ty, laděné do black-and-white proužkované dobové módy v různých vrstvách společnosti, a na druhé straně například galerie kožichů, v nichž celá skupina dorazí do Grónska, svědčí o tom, že byly velmi pečlivě prozkoumány second-handly v širokém okolí a výsledek rozhodně stojí za to. Než se dostaneme k herectví, je třeba říci, že k výrazným kladům inscenace patří hudební doprovod hraný live (což mimochodem připomíná doprovodnou hudbu k němým filmům), který odkazuje ke J. Offenbachovi, současníkovi a příteli Julese Vernea. Pokud se týká samotného herectví, herci hrají na remízu, občas se slova nevejdou do pusy, občas není rozumět koncovkám. Nicméně, energie, s níž jsou jednotlivé postavy pojety, tento handicap smazává. Na závěr festivalu se zkrátka podařilo vybrat kousek příjemné délky, formy i obsahu.

Jana Soprová

Recenze

Pruhované pohlazení

Občas se stane, že se nějaká dobrá inscenace v přehlídkovém systému zadrhne a nedojede tam, kam by dojet mohla. Nevím, zda chudšímu covidovému roku vděčíme za to, že se čtyřletým zpožděním doputovala na Hronov (coby doporučení z rakovnické Popelky) suchdolská Honba za meteorem, ale rozhodně je dobře, že se to stalo. Inscenace je půvabnou ukázkou toho, jak nějaká jedna konkrétní brilantní dovednost dovede povýšit celek, který v řadě ohledů úplně brilantní není.

V Honbě za meteorem jde konkrétně o její Offenbachovskou operetní hudební složku provedenou tak dokonale, že díky ní můžeme jako zcela organickou součást celku vnímat i styl herectví, který je někdy operetní i v tom ne úplně dobrém slova smyslu, a přivřít oči nad místy lehce povoleným tempem

celé věci. Jednoduchá secesní verneovská anekdotka, z níž nic moc dalšího neplyne a která nemá žádný přesah, je příjemným kouskem zkrátka proto, že něco umí předvést. Udělal mi velkou radost.

Neméně velkou radost mi udělal fakt, že slavnostního zakončení festivalu se svorně zúčastnil suchdolský soubor s tím z Nedašova. Je to symbolické stvrzení jakési ekumeničnosti Jiráskova Hronova – a jelikož je tohle poslední text, který do letošního Zpravodaje píšu, dovoluji si poznamenat, že právě ta schopnost spojovat disparátní proudy uvažování o divadle a vystavovat je vzájemným konfrontacím je pro mě úplně klíčovou devizou celé akce. Jednadvadesátý ročník byl v mých očích na inspirační setkání nesmírně bohatý a děkuji za něj.

Michal Zahálka

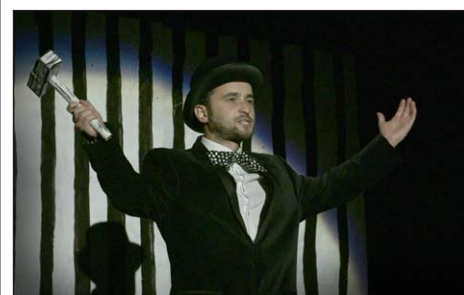
Recenze

Co připravujete nyní?

Máme už hotové inscenace, které budeme hrát na Popelce Rakovník, pokud v listopadu bude. Sherlock Holmes aneb Zrození zla, to je naše parodie taky s živou hudbou, tentokrát z písní z anglických učebnic. A další inscenace je sci-fi pohádka, kterou také budeme hrát na Popelce, protože jsme tam byli doporučení, a to je za Pět minut dvanáct. Je to autorská věc a samozřejmě je součástí i hudba.

Jana Soprová

Pověz mi, zrcadlo

Ten fórek s meteorem, který se rozprskne, byl boží.

Eva

Já mám ráda tuhle černobílou retro stylizaci. Miluju filmy Karla Zemana.

Sylova

Tohle není úplně moje gusto, ale dá se to...

Jarda

Oceňuju přítomnost živé muziky.

Jirka

Možná, že je to spíš pro děti. Hezká výprava, jednoduchý jasný děj a snesitelná délka.

Věra

Autorské ohlédnutí

Chtěli jsme

vytvořit kontrast mezi konzumním světem a přirozeným způsobem života

Rozhovor s Janem Lörinczem

Horu bez vašeho souboru předchází pověst šokujícího představení. Někteří diváci odcházejí, protože nerozumí, jiným vadí, že nedodržíte jist divadelní pravidla. Můžete vysvětlit, co jste chtěli inscenací říci?

Hlavním cílem bylo vytvořit kontrast mezi konzumním životem a směrem, kterým se ubírá civilizace s nějakým přirozeným / přírodním způsobem existence. Chtěli jsme vyvolat ten efekt kontrastu.

Jakým způsobem vznikl text?

Text vycházel z útržkovitých deníkových záznamů, které jsem vlastně přetransformoval do jiného světa. Je k tomu v podstatě udělaná kniha, kde jsou popsány veškeré principy toho světa; jak vznikl, jak vznikla hora bez (ta vznikla na základě jednoho malého kompostu, který se neustále vršil a vršil, až z toho vznikla hora, a na té hoře vznikla paralelně nějaká jiná civilizace, oddělená od moderní společnosti).

Ta kniha existuje?

Ta kniha existuje zatím pouze v mých denících, není dosud vydána. Ale možná bude... Já jsem malíř, výtvarník, takže je tam spousta obrazového materiálu, čili by z toho možná mohl být komiks.

Mně přišlo zajímavé, že jste se na této divadelní platformě objevili zčista jasna, a mnohé rozčiluje, že porušujete nějaká základní pravidla a zásady. Mj. i to, že se na jevišti nemají objevovat zvířata a malé děti. Řekněte, jak k tomu nápadu došlo?

Ono to v podstatě vzniklo tím, že členky souboru během toho zkoušení – protože zkoušíme dva roky, jak nás pozdržela korona – otěhotněly a narodily se jim děti. Protože půlroční dítě nemůžete odložit, a v podstatě se nedá na delší dobu dát někomu na hlídání, protože řve, a navíc rodiče chtěli, aby děti byly s nimi, tak jsme to nakonec vyřešili jednoduše. Nebudeme se stresovat, co ty děti provedou. Před představením není nikdy jisté, jak budou děti reagovat, ale bereme to do hry. My jsme opravdu úplně nepolíbení divadlem, tak jsme nikdy neslyšeli, že děti a zvířata na jevišti nepatří.

Ale přitom právě tenhle tah je nakonec velmi funkční, protože ukazuje kontrast mezi tou umělou společností, kde se rodí děti „neúplné“, a přírodní společností, kde vše ještě funguje přirozeně a živé dítě na scéně je se svými reakcemi autentické.

Chtěli jsme tím říci, že každý z nás byl dítě, každý si na to můžeme vzpomenout. Když jsme byli děti, neřešili jsme, jestli někdo má nějaká pravidla, co kde může a co nemůže. Ty děti jsou přirozené, jsou prostě tady, dělají, co můžou a umí, a pravidly se nezatěžují, protože je neznají. Nevědí, jak to ve světě chodí.

Takže vy jste divadlo vzali jako jakousi volnou disciplínu?

Jsmo tím skutečně nepolíbení a vůbec se za to ne-

Divadlo DOH()RY, Nedašov
Hora BezKaždá informace je šíp
aneb Nejhorší divadlo na světě

Nedašovští nezklamali. Přivezli inscenaci a vůbec typ divadla a přístup k němu, které nesnese srovnání, anebo – srovnáváte-li je téměř s čímkoli či kýmkoli –, nemůžete dojít k jinému výsledku než absolutní dno. Anebo ještě níž. Musíte shlédnout do míst, jež tradičně zveme underground – podzemí.

U nás má underground ve smyslu dobré jméno, známe především to velvetovské – sametové podzemí, odkud vzešly osobnosti, jichž si často vážíme. A nemyslím jen Lou Reeda, Plastic People či Ivana Magora Jirouse, ale třeba i graffiti, hip hop či butó. Anebo Petra Marka a jeho Láhor Soundsystem, kteří na JH několikrát vystoupili. Ale ten živý, ne-artový underground, který žije a bublá mimo sledované kulturní proudy, je mnohem bohatší, strukturovanější, širší. Z účastníků nedávných JH mě napadá náhodný Dred a v širším českém divadelním (a částečně hudebním) kontextu teplácká Vyžvejkla bambule.

Jsou to jedinci či party, kteří ve své tvorbě otiskují sami sebe a skrze sebe své okolí, své – začasné divné a okrajové – vidění světa, své bytí. Podávají tak zprávu o stavu světa víc, než vyšlechtěné artefakty, ať divadelní, tak hudební, výtvarné, literární či jiné. Moc nepřemýšlejí, jak je na jevišti či jinak přenést, zkrátka je do prostoru v nějaké formě chrstnou a nestarají se. Baví se a žijí stejně tak na jevišti, jako mimo ně. Nebo naopak, jak žijí, tak se na jevišti projevují. Proto – ať od nich vědomě či zcela nevykalkulovaně – vidíme na scéně nejen herce, kterým v mnoha případech není slovo rozumět a kteří se tam plouží jak žirafy po obrně, ale i malé děti s rohlíkem v ruce či rostliny v květináči anebo živé psy, kteří se jen tak proběhnou

scénou či usadí při erotické scéně na gauči a hledí na kopulující dvojici.

Zkrátka divadlo jako jev, představení jaké svébytný druh veřejného bytí a komunikace. Jste-li

Recenze

ochotni toto podstoupit, jste-li ochotni vnímat takové dění ne jako divadlo s jeho zákonitostmi a limity, ale jako antropologický projev prvobytně pospolného člověka dneška, pak jste připraveni číst další řádky. Pokud ne, pokud je pro vás divadlo umělecký projev, který má tisíciletou tradici a dospěl k nějakému poznání a nezbytnostem, pak už dál nečtěte. Nedašovské Divadlo Doh()ry a jejich hora bez jsou totiž nejhorší divadlo světa a nic se s tím nedá dělat. Najdete tam tolik chyb, nedostatků a omylů, že se snad ani nedopočítáte.

Ale „ti druzí“, pro které divadlo není jen výrobek, který lze měřit a hodnotit, pro ty zde podávám zprávu o dalším kmeni divadla podivínů, autistů a excentriků, jakými byli či jsou nejen zmínění Dred či Vyžvejkla bambule, ale i Lantovo Divadlo Dr. Krávy, Zelinkovo Teď nádech a leť či prostomyslný pan Nemrava se svou Popartovou písní, abych zabrousil i mezi účastníky letošního JH.

V inscenaci – ano, jde o řádnou činoherní inscenaci s fixním textem a situacemi – se ocitáme v roce 2078, kdy se v městě zvaném Magnetovsk rodí a žijí lidé bez nohou a jsou pak nadnášeny magnetickou rezonancí. Nemají v podstatě nic na práci, jen si musí občas dobít kredity, aby měli dostatek energie. My sledujeme příběh Glena, jehož jméno je odvozeninou zkratky GLN - **Globální lesní netvor**, což je jakási nespecifikovaná firma, podle níž jej jeho rodiče pojmenovali. Glen má neúspěšnou kapelu, ale

jednou na koncertě svého death metalového idolu je vržen do jiného světa, ve kterém není magnetismus a on ztrácí možnost se pohybovat. Záhadná postava zvaná List s černobíle pruhovanými nohama – *To jsou dioný hadi, co tě nosí*, říká Glen – jej dopraví (vlastně dotáhne, což je zobrazeno statickou chůzí směrem doleva, při níž se v pozadí zleva doprava posouvá jakýsi hnědý kus krajiny či možná kámen) do středu této země, města či planety, kde sídlí jinde již vyhynulý druh bytostí – lidé s nohama. Vlastně jacísi vyždědenci, lidé na okraji světa („Dál už je jen horizont.“), tak trochu hippiesovská sekta, což charakterizuje i matka s dítětem, jež má jinak bezvýznamnou roli. Dystopická budoucnost, jaké jsme v různých obdobách viděli na JH (a já letos v Avignonu) ve více představeních (např. Soví zpěv). Obava o stav světa a katastrofické vize jeho nedaleké budoucnosti, jež nás dohání, je – zdá se – aktuální.

Glen se ale rozhodne vrátit do Magnitovska, což se stane skrze jedinou – opět prvobytně prajednoduchou - divadelní akci, kdy je opět Listem tažen a hora „bez“, na které se setkal s divnými lidmi s nohama, je vysunuta doprava mimo jeviště (na ŠP to bylo ještě zábavnější, neb se tam „hora“ netrefila do zákulisí a herec vylézal na jevišti). Na závěr pak Glen marně pátrá po oné ženě, jež – možná – svou kreativitou pohání energetický zdroj, z něhož jsou napájeny jejich kredity. Na jevišti se podruhé objevuje záhadná bílá postava s hady (rozuměj s nohama), kteří s ní pohybují

a dřevěným strunným nástrojem v rukou. Glen se na ni podívá a zeptá se: „Kdo jsi?“

Představení končí a my nevíme. Co to Glen prožil? Sen? Nebo to bylo skutečně běčkové sci-fi s odkazy na román Den trifidů či filmy jako Já legenda, Posel budoucnosti, Útěk z New Yorku a další. Pochopitelně nelze přehlédnout odkazy na Orwellovo 1984 či Bradburyho 451 stupňů Fahrenheita. Byl konec projevem naděje?! Těžko říct a možná to ani není podstatné. Důležitý a podstatný byl onen otisk myšlení a obav celé divadelní – nedašovské – trupy. Ale to už se dostávám hodně daleko, kam jsem ani ve svém textu dojít nechtěl.

Divadlo DohŮry je souborem nezkalený divadlem. Lze mu vyčíst tisíce věcí a při analýze jeho práce a přístupu je to třeba. Nejen herectví, nejen výstavbu dialogů a situací, které vlastně žádné nejsou a vše je v podstatě odříkáno a ilustrováno (někdy i vtipně a mile, třeba i záměrně proti řečenému či slyšenému – např. když ve zvuku hraje kapela na elektronické klávesové nástroje, zatímco herci v rukou drží obrovské molitanové nápodoby saxofonu a basy), ale i práci s časem a srozumitelností dění, výtvarnou symbolikou, práci s prostorem a tak dále a tak podobně. Ale to bychom vylili s vaničkou i dítě. Hora bez je otisk dystopické vize světa skrze lidi žijící na kulturním a možná i společenském okraji. Lidí, kteří žijí mimo Hronovy a amatérské dění. Ale právě proto je sakra důležité, že se v amatérském světě a na Hronově objevují. A jestli hrál, mluvil či zpíval někdo dobře, či jak, je úplně jedno. Nejhorší byli všichni.

Vladimír Hulec

Tak nevím

Nevím, je-li to nějaká krajová specialita, ale jako bych se v Sále Josefa Čapka v sobotu večer přenesl na skvělou přehlídku ve Valašském Meziříčí, kde jsem za své dva porotcovské roky viděl zcela bezkonkurenční hustotu vpravdě bizarního divadla; divadla, které nemusí být nutně

dobré, ale každopádně dovede poskytnout zážitek.

Inscenaci Hora bez předchází zela pověst opravdového úkazu – a nutno hned předem podotknout, že nikoliv neprávem. S takovou kombinací úporné snahy sdělovat a neschopnosti sdělit, s evidentně dovednými obrazivými pasážemi na jedné straně o momenty ryzí scénické bezradnosti na straně druhé se člověk opravdu hned tak nesetká. Je velká škoda, že se hrála až na konci festivalu, kdy už nemá šanci dočkat se pořádných diskuzí (PC už nebude, řada lidí odjela noční Triton žil mnohem víc louče-

ním než hovory o divadle), bývali jsme mohli mít na pěkných pár dnů tematicky vystaráno.

Sám tvářím v tváři té inscenaci, jak se hezkým českým slovem říká, nevím. Její poselství ke mně nedoletělo, ale místy mě vysloveně fascinovala, zejména tím zvláštním mixem absolutní ledabylosti a rafinovanosti. Zjevení nejprve psa a následně dítěte snad nemůže nebýt vědomým vzepřením onomu okřídlenému „Dítě a pes na jevišti nepatří“, takže ani další projevy neřemeslnosti chtěl nechtěl čtu jako inherentní součást celé věci. (Mimochodem tento konkrétní pes svým soustředěným, věcným výkonem s prvky podehrávání a s dokonalým timingem prokázal, že na jevišti naopak patří podstatně víc než celá řada herců – nikoliv jen v této inscenaci.)

Nic lepšího o ní napsat neumím, proto nabízím obrázek. Přítel Ondra, který inscenaci viděl na Valašském Křoví a spolu s kolegy se zasloužil o její zjevení na Šrámkově Písku, mě prosil, abych mu po představení poslal svou reakci. Poslal jsem mu foto, jež přikládám. Ale jsem za ten zážitek zcela upřímně vděčný. Konsternování diváka jako tvůrčí metoda. Krása.

Michal Zahálka

Recenze

stydíme. Víme, že se to dá udělat jinak, krásně, divadelně, lidé dokážou pěkně mluvit. A my jsme opravdu amatéři a chceme to dělat. Samozřejmě, že se chceme do budoucna nějaké věci naučit, ale zatím to s námi vypadá takhle. Náhodně jsme se dostali na festival, a bylo zajímavé sledovat, jak se při dvou hronovských představeních reakce lišily. Při tom prvním se lidi hodně smáli, reagovali, večer už to bylo mrtvější, asi i tím, že to bylo poslední představení festivalu.

Kdo jsou členové skupiny?

Je to velice rozmanité, od klasických řemesel po IT obory. Možná nás spojuje to, že všichni bydlíme na nějakých samotách. Jsme přistěhovatí do těch hor, kde bydlíme na těch samotách, kde se nic neděje. Takže jsme si pro radost udělali takový soubor.

Vyznáváte alternativní způsob života?

No, sice žijeme na samotách, ale zjistili jsme, že žít bez těch vymožeností civilizace se dnes už moc nedá. Takže tak napůl.

Je to pro vás jednorázová akce nebo chcete pokračovat?

Já už mám v plánu další hru, ale bude mi to dlouho trvat, protože k tomu potřebuju celý myšlenkový aparát, abych to nějak dal dohromady. Nejsem klasický spisovatel, který by to ze sebe vychrlil. Ani moje slovní zásoba není nijak výjimečná, takže spíš to stavím na těch vizuálních věcech. Plánujeme tedy, ale nevíme, jak to dopadne. Prostě uvidíme.

Jana Soprová

Pověz mi, zrcadlo

Takhle si představuju echt amatéry – je to trochu šílené, ale přitom dojemné.

Sylova

Je tam všechno – gender, environmentální tematika, společnost zmrtevělá dokonalým technickým zázemím, ale odlidštěná proti společnosti, která se vrací k přírodě, přirozenosti. Ze začátku jsem byla zmatená, ale pak mě to docela chytlo.

Jana

Já to nevydejal.

Jarda

Kdo to sem poslal?

Ota

Prostě jednou za čas se na Hronov dostanou lidi, kteří vůbec nevědí, která bije. Ale ta energie je mi při vši šílenosti sympatická.

Alena

Živé dítě mě dostalo!

Věra

Autorské ohlédnutí

Trávili jsme na tom víkendy

Rozhovor s performerem Pavlem Volfem

Tenhle interaktivní tvar je opravdu neobvyklý. Jak jste na ten titul přišel?

Nepřišel jsem na něj já, ale naše režisérka Tereza Gvozdíaková, a to po dlouhém vybírání. Myslím, že nejdřív viděla záznam představení na platformě HBO, přímo s hercem, pro kterého byla hra napsaná. Je to vlastně stand-up komik. Viděla to, a řekla, že si dokáže představit, že bychom to mohli udělat. Takhle to vzniklo.

Ten text není fixní, museli jste pracovat s realíem, přidat vlastní výběr písní...

Přesně tak, tam jsou realie, které by nikomu nic neřekly, stejně jako písničky. Je to celé dělané na naše prostředí.

Trefili jste se s výběrem písničky Karla Gotta C'est la vie, která vypadá, že tam vyloženě patří – protože mnohé maminky Karla Gotta zbožňovaly.

To máte pravdu, i časově nám to zapadalo do toho rámce.

Jak dlouho jste na tom pracovali?

My jsme zkoušeli zhruba dva půl měsíce, s tím, že to bylo poměrně komplikované, protože naše divadlo, a tedy i režisérka, je v Kadani, zatímco já bydlím v Praze. Takže jsme na tom trávili víkendy. Ale bohužel tam nebyla žádná praxe, odehráli jsme premiéru a byl lockdown. Na Hronově to hrajeme šestkrát, a tolikrát jsme to předtím hráli za celou dobu od premiéry.

Nevíte tedy, jak to bude fungovat na běžné diváky. Na Hronově jsou přece jen samí divadelníci, kteří jsou ochotní se zapojit. Vždycky podezírám, že jsou vstupy diváků předem domluvené a tady jsem se přesvědčila (pozn. byla jsem vytažena do role profesorky), že není. Takže musíte být připraveni na všechno, i na to, že třeba divák nebude spolupracovat.

Ano. Buď, že nechce, nebude, nebo chce naopak na sebe strhnout pozornost, exhibovat - i to se stává. Všechno je to o nějaké komunikaci nonverbální nebo i verbální. Zatím to vždycky vyšlo dobře.

Je to vaše první monodrama?

První.

Divadlo Navenek, Kdaň Všechny báječné věci

Sudé díly Star Treku

Jako autor hry Všechny báječné věci se v programové brožuře uvádí ten slavnější – Duncan Macmillan, úspěšný dramatik a režisér a mj. autor vynikajících hry Plíce o krizi manželství a rodičovství v moderním světě. Ve skutečnosti mají Všechny báječné věci autory dva. Tím druhým je britský herec Jonny Donahoe, který s Macmillanem původní inscenaci připravil. (Z jejího newyorského uvádění vznikl i velice povedený televizní záznam, který si dovoluji vřele doporučit, dosud je k vidění na HBO Go.) Donahoeův podíl na autorství je pochopitelný (rovněž vřele doporučuji ke čtení scénář, který zachycuje řadu konkrétních reakcí, s nimiž se herec během repríz setkal), ale nemenší nároky klade text i na kohokoliv dalšího, kdo se pustí do jeho interpretace.

Jestliže monodramata obecně vyžadují od herců maximum nasazení, pravdivosti a autenticity, tady je úkol ještě o poznání těžší. Jak počítat s přirozenou stydlivostí diváků, s nevypočitatelností jejich

reakcí? Jak vytvořit bezpečné prostředí, v němž ta stydlivost alespoň postupně opadne? A hlavně: jak se sám nedojmout ve chvíli, kdy se diváci otevřeně dojmou hned po pár minutách?

Je to totiž opravdu tvar, který člověka chce zcela plánovaně rozplakat, dojmout a pohládit. Uměl bych mu to mít i za zlé: jakože takový kalkul! Jen-

že na včerejším představení mě (jakožto člověka, který text znal a věděl dopředu o všech rozvřených čechovovských puškách,

jichž je v celém konceptu až až) rozplakal, dojal a pohládl úplně upřímně. Jistě je to do značné míry už zásluha Macmillanova a Donahoeova textu – ale nebýt komunikativního, upřímného, ne-sebedojímacího a pohotového výkonu Pavla Volfa, jistě by se to povést nemohlo. Ve všech báječnějších věcech je zaděláno jak na skvělou inscenaci, tak na otravný kýčiček. Toho druhého jsem u Volfa a Gvozdíakové neviděl ani miligram, toho prvního víc než dost. Příště půjdu s kapesníkem.

Michal Zahálka

Recenze

Všechny možná až moc báječné věci

Inscenace monodramatu Duncana Macmillana *Všechny báječné věci*, vyprávění mladého muže, který si od dětství píše seznam báječných věcí, aby přesvědčil svou depresivní matku, že život stojí za to, kadaňského divadla Navenek stojí beze zbytku na hereckém výkonu Pavla Volfa, který je v amatérském prostředí jednoduše nevídaný. Volf nejenže s přehledem utáhne hodinové představení, ale zároveň má neobyčejný dar komunikace s publikem, snadno navazuje kontakt, pohotově reaguje na impulzy od diváků-spoluhráčů, má cit pro rytmus, atmosféru, je perfektně technicky vybavený. Jeho zásadní devíza je v tom, že na jevišti působí neuvěřitelně sympaticky a je prostě příjemné být v divadle v jeho společnosti.

Na druhou stranu se obává, že jeho příjemné vystupování zároveň skýtá jisté úskalí a ve výsledku oslabilo působivost celého kusu. Celá inscenace totiž běží až příliš hladce a „bezproblémově“, takže si divák, stržen neobvyklým konceptem zapojování diváků do herecké akce, téměř ani nemusí uvědomit, že se hraje o ne zrovna příjemných věcech. O dětské bezmoci z nefunkční komunikace jak s nemocnou matkou, tak s uzavřeným otcem, o rodinné zátěži, kterou si člověk nese životem a která mu ničí další vztahy, či o izolaci a neschopnosti řešit své problémy.

Sám Macmillanův text tomuto „splavnému“ čtení poněkud nahrává, ale přece jen při troše dramaturgicko-režijního úsilí se v něm dají najít místa, kde je pro akcentování těchto stinnějších stránek příběhu místo. Inscenaci jsem na Hronově viděla dvakrát, při první páteční repríze se Pavlu Volfovi dařilo velmi dobře bránit se příliš sentimentálnímu vyznání, a to zejména ostrými střihy, kterými přepínal mezi samotným vyprávěním příběhu a komunikací s diváky a jejich zapojováním do představení. Jednání své postavy často doprovázel zcizujícími komentáři, které příběh velmi funkčně zvětčovaly. Ve večerním představení se zejména kvůli chápavému úsměvu, který Volfovi skoro nezmizel z tváře, tyto stylově odlišné roviny přiblížily přes příliš a téměř se slily v úhledný příběh chlapce, kterému se přes

obtížnou výchozí pozici podařilo vyrovnat se svým životem. I závěrečné Gottovo *Cesť la vie*, odpoledne vyznívající hořkosladce, mělo při večerním představení nepříjemně lepkavou pachutí.

Zároveň podotýkám, že to, co inscenaci vytýkám, dělám jen proto, že při její vysoké kvalitě jsem si na ni dovolila klást zcela profesionální měřítko. Šla jsem na ni dobrovolně dvakrát, a to nejen z recenzentské zodpovědnosti, kdy mě zajímalo, jak bude herec schopný reagovat na jiné publikum (skvěle!) a jak moc je inscenace fixovaná. A bude-li někdy příležitost, půjdu klidně potřeť.

Jitka Šotkovská

Recenze

Jaké je to být tvůrce okamžiku? Protože v případě tohoto představení nejde jen o zapamatování textu, ale i o to, jak s ním zacházet za různých okolností.

Skvělý! Já si to hrozně užívám. A většinou když vidím, že publikum se mnou jde, tak vím, že to dotáhneme do zdárného konce a že to bude fungovat. Zaplat pánbu se to zatím pořád daří.

Jana Soprová

Pověz mi, zrcadlo

Skvělá věc. Strašně mě to bavilo!

Eva

Pro herce to je hodně náročná záležitost a on to zvládl perfektně.

Dáša

Celou dobu jsem se bál, že mě vytáhne.

Jarda

Není to jen dobřej herec, ale umí navázat kontakt s publikem, což vůbec není snadné.

Honza

No, další důkaz toho, že k dobrému divadlu stačí jen herec a diváci. Bez kulis.

Věra

Zemřel mlád osmdesát devět let

Snad všichni zde i jinde vzpomínali na profesora Císaře jako na udivujícího myslitele a rétora, vysoce vzdělaného intelektuála a v zásadě laskavého – byť někdy úderně uvažujícího a divadelní jevy neblomně pojmenovávajícího – člověka, který je inspiroval, respektoval, vedl k přemýšlení, k aktivní činnosti, k sebereflexi. Dodával sebevědomí a přinášel poznání a hrdost z činnosti a práce v divadle a divadelních souborech. V jakýchkoli a v jakýchkoli funkcích. Měl pro ně pochopení, neb sám byl ve svém životě nejen teatrologem, kritikem a pedagogem, ale i redaktorem, šéfredaktorem, dramaturgem, šéfdramaturgem, zastupujícím ředitelem, mentorem, děkanem a dokonce i fotbalistou a hercem.

Je to myslím přesné a není co dodat. Právě to z něj dělalo výjimečnou osobnost českého divadla, vymykající se zdejšími zvyklostem a konvencím. České divadlo je – a možná vždy bylo – separované na vzájemně nekomunikující a ostatní přehlízející partičky, rozpárané jak Lopachinem rozparcelovaný višňový sad. Profesor Císař byl jeho naprosto ojedinělým tmelem. Mnohými přehlíženým Firsem pro všechny a současně z každé pozice přesnou myšlenkou skórujícím bájným fotbalovým rekem Bicanem, výsinnou individualitou českého divadla a přemýšlení o něm. Aspoň tak jsem jej znal a vnímal.

Ani já nemohu jinak než vzpomenout na svá setkávání s panem profesorem (nikdy jsme si netykali a byl jsem tomu rád, neuměl bych to) a jeho ženou Mirkou (s tou si přátelsky tykám, ale až od unhoštěských let, kde jsem oba – jako mnozí jiní – občas navštěvoval).

Ale k panu profesorovi... V osmdesátých letech mne na různých přehlídkách amatérského divadla včetně hronovské uváděl do přemýšlení o divadle a analýz právě viděného. Často jsem sice s jeho hodnocením či analýzou nesouhlasil, třeba když šlo o Schejbalovo Anebidivadlo, které extrémně chválil, anebo o „naše“ Studio pohybového divadla, s jehož fyzickým pojetím a politickou razancí se – myslím si – mýjel. Shodli jsme se však na Léblově Doprapu či ještě víc na Pitínského Ananasu a Ochotnickém kroužku. Ale vždy mě fascinovalo samo jeho přemýšlení a vedení úvah, jeho logické provazování faktů, hledání struktury inscenace a skrze ni i jejích interpretací, a dobírání se tak vlastních kritických soudů. Jeho do teatrologických smyček utahované myšlení mě vábilo a provokovalo. Spolu s ním jsem souzněl s vírou v sílu argumentace. Jeho, své i ostatních diskutujících. Dokázal naslouchat, dokázal souhlasit i vyvracet. Skrze prostorem se pomalu prolétající cigaretový dým (jím dokouřeně i nedokouřené cigarety skutečně padaly všude kolem), skrze charakteristický pohyb špulených rtů, skloněnou hlavu, pohled před sebe či do země a skrze dynamickou gestikulaci rukou z něj vyzařoval Velký Intelektuál. Trochu svatý fantasta, trochu do svého hermetického

Jan Císař je s námi

světa ponořený myslitel a hlavně vášnivý, oborem zaujatý vědec. Takové jsem poznal snad jen mezi největšími mozky na matfyzu, kde jsem tehdy studoval. Myšlení jim – i jemu – předbýhalo řeč a rozpumpovávalo srdce.

Když jsem pak počátkem devadesátých let jezdil se svým tehdy předškolním synem Oskarem jako divák na úpíckou amatérskou přehlídku (nedaleko máme chalupu), oslovil mne jednou pan profesor s tím, že mne zve – spolu s tehdy stejně amatérským porotováním nepolíbeným Karlem Tománkem – příští rok do poroty. Bez nás prý porotovat – tedy analyzovat, interpretovat a hodnotit – nově se tvořící divadla a experimentující soubory nebude... I stalo se. Tím jsem se stal členem klanu. Obdivovaného i nenáviděného, opovrhovaného i respektovaného, vysmívaného i – někdy – příliš vážně braného. Děkuju profesorovi za to. Poznal jsem lidi, divadla i situace, které by mne minuly. Zůstal bych avantgardním slepcem...

První z objevených úkazů byl – tehdy v Úpici – režisér a herec Petr Lanta (a jeho Společnost Dr. Krásky), kterého mi právě profesor Císař „rozkryl“ dlouhou přednáškou o zaujatosti a vášni jako sebespalující tvůrčí metodě. Dodnes jsou vize, nasazení a existenciální bytostnost, osobní ručení jedněmi ze základních hodnot, jimiž poměřuju podstatu uměleckého aktu. V průběhu dalších let toho bylo mnoho, co jsem od pana profesora převzal či aspoň skrze něj či s ním prozkoumal a – třeba – nepřijal, nesouhlasil, oponoval mu, přel se s ním. Bylo to občas třeskuté, ovšem vždy korektní a s respektem vedené, většinou oboustranně zvědavé, dobírající se, vlastními zkušenostmi a názory doplňované. I to byl profesorův dar – nevyvyšovat se.

Od úpických přehlídek jsme se setkávali často. Nejen ve světě amatérského divadla, jemuž jsme oba obrovsky fandili, ale i v divadle profesionálním a hlavně jako kolegové o divadle píšící. Profesor jako by každým rokem mládl. Nevázal se už jen na fixní divadelní teorii, ale byl ochoten pouštět se i do světů neprobádaných a mnohými arbitry divadelních věd, stejně tak jako některými vyhraněnými divadelními tvůrci přehlížených. Lebedili jsme si nejen při produkcích Lantovy Společnosti Dr. Krásky, ale i v ještě snad komplikovaněji přijímaném Divadle Kámen Petra Macháčka, Divadle Dred Ondřeje Pumra, FKK Jana Mocka, či na produkcích Vladimíra Morávka, Jana Nebeského, Reného Levínské, Hany Voříškové, Jiřího Adámka, Jiřího Havelky a řady dalších. Jen Láhor/Soundsystem a jejich improvizací eskapády snad nikdy nedokázal plně akceptovat... Stále mi však říkal: Vladimíre, volejte mi, když něco podnětného uvidíte. Hned tam s Mirkou pojedeme. Co nechápu, to mě nejvíc zajímá. Divadlo je živý organismus a já jej chci stále a pořád sledovat a vnímat. Do posledních svých dnů. Analyzovat a přemýšlet o něm. Věřím, že jsem to dodržel. Snažil jsem se. Vždyť diskuse o nových jevech s živou knihovnou – jak profesora v předchozím textu charakterizoval Jakub Hulák – byla tak nabíjející a pro jejich chápání – ať přijetí, či nepřijetí – podnětná, cizelující.

Samozřejmě jsme se často bavili i o současné divadelní kritice a publicistice. Trápilo jej, že nevidí žádné velké kritiky a teoretiky, kteří by navazovali na jeho generaci a rozváděli její poznání a postupy dál a hlouběji. I proto chtěl – a já jsem po něm léta žádal – napsat knihu o historii české kritiky. Věděl a znal o ní, co nikdo jiný. S mnoha významnými osobnostmi české kritiky druhé poloviny dvacátého století se i osobně znal a stýkal. Jako student, jako spolužák, jako redaktor či kolega a vposled jako autor či – dlouhá léta – přednášející. A uměl o nich s obrovským vhladem a pochopením, současně ironicky, polemicky, vtipně a s nadhledem hovořit. Pracovně jsme ji nazvali **Od Klicpery k Varyšovi**. Měl to být zprvu seriál, který by vycházel od příštího roku v Divadelních novinách. Domlouvali jsme jej snad deset patnáct let, ne-li déle. Pracovat jsme na něm chtěli – konečně a definitivně – v Úněticích toto léto... Už si činil i konkrétní poznámky, zadával jsem mu osobnosti a témata. Začali bychom uprostřed, Janem Kopeckým...

Umřel jste příliš mlád, pane profesore, pln nedosněných snů a plánů. Uprostřed nedokončených recenzí a rozepsaných knih. V blízkosti přátel a blízkých. Dvacet centimetrů od své ženy Mirky.

Myslíme na Vás. Chybíte tu a budete.

Vladimír Hulec,
redaktor Divadelních novin, šéfredaktor revue
Taneční listy, divadelní publicista, redaktor
letošního Zpravodaje Jiráskova Hronova

Úplná ztráta stability

Měl jsem to velké štěstí, že jsem mohl profesora Císaře řadu let pozorovat při jeho parádní disciplíně: porotování amatérských přehlídek. A ještě větší štěstí jsem měl v tom, že jsem při tom porotování směl řadu let sedat vedle něj.

Za to ovšem nevděčím žádnému obecnému osudu, ale zcela adresně a konkrétně manželům Císařovým, na něž kdysi udělalo jakýsi dojem, že jsem se dobrovolně a nepracovně trmácel nočním vlakem na festival do Martina, kde byl profesor v lektorském sboru. Řekli si tehdy, že to s tím amatérským divadlem asi myslím vážně, a nechali mě coby studenta druhého ročníku teatrologie pozvat jakožto eléva do poroty krajské přehlídky v Červeném Kostelci.

Ač jsem na DAMU nikdy nechodil a nemám od profesora být jen jediný zápočet, budu se vždycky drze pokládat za jeho studenta. Nikdy mi přitom žádnou z toho širokého repertoáru metodických chyb, kterých jsem se coby nesmělý, nezkušený, nervózní mladík před hojným posluchačstvem dopouštěl, nevytkl. Vůbec vlastně nevím, jak to dělал, ale všech těch sedm nebo osm ročníků, které jsme v Červeném Kostelci společně strávili, bylo

obrovskou školou. A nejenom jí – zejména tahle tuze intenzivní přehlídka, která leckdy začínala už ve středu a trvala do nedělního večera s minimem oddechového času, znamenala v součtu stovky a stovky hodin strávených prakticky nepřetržitě ve společnosti profesora i jeho skvělé ženy Mirky. Snad si moc nefandím, když řeknu, že se z nás stali přátelé: mluvili jsme za ta léta během nesčetných setkání o všem možném, zdaleka nejen o divadle, a jejich láskyplný vztah a umění užívat si život, který přitom v mnoha ohledech vůbec neměli lehký, je jistě nejen pro mě velkým vzorem.

Skvělý východočeský divadelník Pepa Tejkl kdysi profesorovi coby motto jedné knížky napsal cosi v tom smyslu, že nás dědek všechny přežije. Trochu se mi zdá, že jsme s tím všichni nějak samozřejmě počítali: zpráva o smrti Jana Císaře přišla nečekaně.

Někdejší tajemnice Divadelních novin Anna Vondráčková v reakci na ni napsala, že to je úplná ztráta stability světa – nic trefnějšího mě nenapadá. Profesora uznávalo snad celé české divadlo. Spojoval mnohdy zcela nesmiřitelné názorové proudy i nejrůzněji rozhádané skupiny, kterými zejména amatérská scéna dovede vysloveně oplývat.

Jan Císař je s námi

V tomhle svém svrchovaném, vpravdě monarchickém postavení si pak dlouhá léta pěstoval schopnost, která zdobí ty opravdové velikány. Schopnost sebeironie. Být v jeho společnosti znamenalo nejenom žasnout nad jeho bystrým analytickým uvažováním, širokým encyklopedickým přehledem a fenomenální pamětí, ale především opravdu hodně dobře se bavit.

Ta definitivní zpráva z Unhoště mě zarmoutila. Tak jako nás všechny. Když jsem ale ten večer při sklence whisky vzpomínal, přistihl jsem se, že se čím dál víc usmívám. Pak jsem na YouTube připadl na pořad, o kterém se vyprávějí legendy, ale dosud nikdy jsem ho neviděl – slavné Léblovo Studio Kroměříž, kde profesor slavně účinkoval coby léčitel a vynálezce stroje času Mirko Mirko. Obraz toho, kterak se profesor v masce jeskynního muže vrhá na Helenu Vondráčkovou, si odteď už navždycky ztotožním s tou možná nejdůležitější lekcí, kterou nám Jan Císař udělil: že velká spousta vykonané seriózní práce nutně neznamená, že by se člověk měl brát kdovíjak vážně.

Za ni i za všechno ostatní profesorovi s velikou láskou ze srdce děkuju.

Michal Zahálka,

překladatel a teatrolog, redaktor a recenzent letošního zpravodaje Jiráskova Hronova

Krásné slunné odpoledne aneb Gurmán života

I když nepatřím k jeho bývalým studentům a vlastně už si nevzpomenu, kdy jsem ho potkala poprvé. Nejrůznější setkání s ním mi vždy utkvěla hluboce v paměti.

Ať ta, když jako předseda komise na VOŠH nám po zkouškách vyprávěl o svých spanilých jízdách po amatérských festivalech, spojených s nejrůznějšími krajovými a místními pochutinami, které speciálně pro něj připravují. Makové buchty, koláčky, klobásky, v dřívějších letech víno a slivovičku. To bylo ještě v době, kdy jeho gurmánská chuť byla stejná jako ta divadelní – pestrá a košatá. Zkrátka gurmán života!

Nejvíce vzpomínek mám spojeno s Jiráskovými Hronovy, kdy jsme spolu často psali v improvizované redakci bok po boku a mezitím si povídali (bylo obdivuhodné, že si našel vždycky čas na každého, nad nikým neohrmoval nos, i když znalostmi mu nesahal člověk ani po pás). Poslední vzácná a krásná vzpomínka je z loňského počátku léta, kdy jsme se s Vladimírem Hulcem vypravili za profesorem a paní Mirkou a strávili s nimi na zápraží jejich domečku krásné slunné odpoledne povídáním – jak jinak – o divadle. Slíbil nám tehdy, že pro Zpravodaj jubilejního devadesátého ročníku JH napíše deset pokračování vzpomínek z historie JH, kam jezdil už od padesátých let.

Přiznám se, nevěřila jsem, že to zvládne. Ale on to opravdu napsal! A skvěle jako vždy. A nakonec na pár dnů do Hronova – naposledy – přijel. A já si dnes, i když mám stažené hrdlo, připomínám to krásné slunné odpoledne, kdy jsme – v té krátké mezeře mezi lockdowny – společně povídali o divadle.

Jana Soprová,

divadelní publicistka, teatroložka, pedagoga, šéfredaktorka letošního Zpravodaje Jiráskova Hronova)

Poděkování

Děkujeme všem, kdo se podíleli na letošním Zpravodaji JH, a svými uměleckými artefakty o několik šelů jej povýšili. Po celý týden nás provázely „přesýpací“ kresby Hanky Voříškové, které vytvořila speciálně pro Zpravodaj. A krásnými básnickými příspěvky nás obohatili a potěšili Eva Suková a Jan Duchek. Za to všem patří dík, protože se jim podařilo přinést nám ten největší dárek, totiž RADOST.

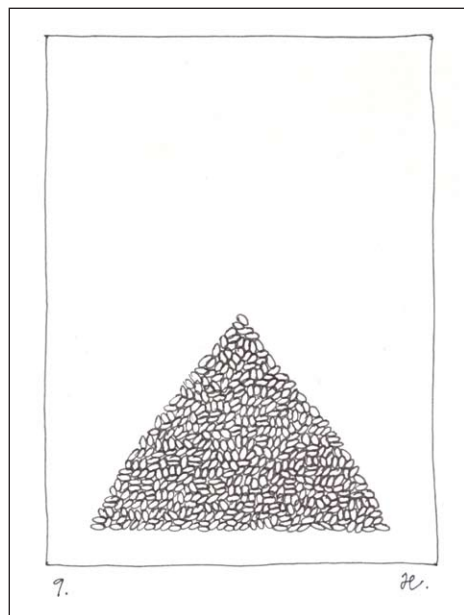
Trocha poezie...

Znáte to slovo?

Některé nápoje, jsou-li mi nality působí závažné liminality.

Jan Duchek

Jiráskův Hronov Den devátý

Kresba: Hana Voříšková

Zpravodaj
91. Jiráskova Hronova 2021

Vydává organizační štáb.

Redakce: Jana Soprová (šéfredaktorka), Jitka Šotkovská, Martin Rumler, Jan Švácha, Vladimír Hulec, Michal Zahálka (redaktoři), spolupracovnice redakce Veronika Matušová, Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Neprošlo jazykovou korekturou.

Stránky festivalu: <http://www.jiraskuvhronov.info>

E-mail: jasop@centrum.cz

Pár kuriozit ze života Aloise Jiráska

Letos uplynulo 170 let od narození Aloise Jiráska, slavného hronovského rodáka a autora mnoha knih, které se staly povinnou školní četbou. Tím se pravděpodobně náš největší spisovatel historických románů (když pomíneme dnes slavného Vlastimila Vondrušku, ten se ovšem asi do seznamu povinné četby nedostane) stačí pro mnohé oním zkamenělým klasikem, s kterým není radno se zaplést. Jinak ovšem smýšlí jistý Aleš Kadeřábek, který je autorem velmi inspirativních webových stránek o Mistru Jiráskovi (viz <https://alouisjirasek.cz/>), a s jeho laskavým svolením jste mohli průběžně ve Zpravodaji JH číst zajímavé citáty z Jiráskova díla, stejně tak zajímavé příspěvky k výročí zveřejňují stránky www.kulturahronov.cz. Tak aspoň pár kuriozit z Jiráskova života:

Alois Jirásek

* jako malý vášnivě rád maloval, po všem. Neustále nosil v kapse křídou, a tak hronovští sousedé často nacházeli svá vrata a ploty pomalované právě malým Lojzíkem.

* jako studenta jej nebavila matematika, a z latin prý našel na vysvědčení i dostatečnou.

* rozhodně nebyl asexuál, vždyť za manželství se mu narodilo osm dcer a jeden syn

* byl vášnivým kuřákem, a kouřil doslova všude, takže se traduje, že i při návštěvě studentů v přísně nekuřácké domácnosti se mu podařilo přemluvit paní domácnosti, aby ubohé studenty nevyháněla ven, ale nechala je kouřit i uvnitř, aby se nenachladli.

* v době, když už žil v Praze, chodil prý zásadně pěšky. Tramvajím nevěřil, a když ho jednou přítel přemluvil, aby se svezl, neopatrně – právě na dnešním Jiráskově náměstí nepočkal na zastavení, vyskočil za jízdy z plošiny vozu vyskočil za jízdy a zle se potloukl. Od té doby se tramvajím vyhýbal.

* prý opsál kroniku U nás, jejímž autorem je ve skutečnosti trubčejovský písmák Celestýn Bydelský, který pocházel z pašerácké rodiny.

* čtyřikrát byl nominován na Nobelovu cenu, ale nikdy ji nedostal.

jas

O Hechtovi (+něco navíc)

Dlouholetý lektor Jiráskova Hronova Michal Hecht letos oslavil – snad se to může zveřejnit – šedesátiny (narodil se 1. června 1961). Pantomimu studoval v polovině osmdesátých let v Brně u Zojky Mikotové. Od roku 1988 jezdil po světě se svými sólo programy a vyučoval tam nejen pantomimu, ale především pohyb, neverbální divadlo. Češi tehdy byli vnímání spolu s Francouzi za absolutní špičku moderní pantomimy, a tak byl o jeho kurzy – coby Čecha – velký zájem. Ve Finsku mu v roce 1991 dokonce nabídli vyučovat na Tamperské divadelní univerzitě NÄTY, období naší DAMU, a tak tam sedm let učil pantomimu a různé formy neverbálního umění. V roce 1998 se vrátil do Čech a od té doby hraje a vyučuje zde. Od poloviny devadesátých let pravidelně vede semináře na festivalech Setkání v Šumperku a na Jiráskově Hronově. V příštím školním roce – od října – bude navíc spolupracovat s kulturním střediskem U Koruny

v Praze-Radotíně. Vzniká tam totiž nové kulturně komunitní centrum Koruna, kde bude nejen komunitní kavárna, dům na půli cesty či nízkoprahové centrum, ale jednou z aktivit bude i pravidelný workshop **Mladá scén(k)a**, který bude pracovat v duchu „divadla utlačovaných“, kterou v šedesátých letech minulého století vytvořil brazilský divadelník Augusto Boal. A Hecht jej povede spolu s loutkoherečkou Miladou Čechovou, se kterou se zná ještě z dob svého plzeňského působení, kde v roce 1981 založil a vedl Divadlo Luks. Workshop **Mladá scén(k)a** je určený teenagerům, obyvatelům a obyvatelkám „domu na půli cesty“, ale také všem, kteří chtějí světu „něco“ sdělit originální formou. Bude se zde zkoumat život, budou se klást otázky, hledat odpovědi, nabídneme možnosti dialogu, řešení konfliktů, problémových situací... to vše za použití dramatických výrazových prostředků, říká mi Dana Radová, ředitelka střediska, se kterou se scházím o chvíli později. Otevření KKCK se uskuteční od 30. září do 2. října a semináře začnou v říjnu.

hul

Trocha poezie...

Herečka

Každé ráno vstává jako Fénix z popela cigareta a káva zas byla, kde být nechtěla

Každé ráno znova je jí sto nebo tisíc let řasenka roky schová krásná bude co nevidět

V pět začíná zkouška hrát lze i malou roli jenže věta a douška to vážně trochu bolí

Smích jevištěm zvoní pak závody jsou v rumu má ráda chlast, co voní nepije z nerozumu

Ve světle ramp se třpytí jak vzácný motýl v síti všechny podoby ženy má v sobě obsaženy

Ve světle ramp dnes září je Magdaléna Máří rozdělá tělo i duši nedat jí nepřisluší

Herečka z divadla rtěnka a řasenka Herečka z divadla běhna i panenka Herečka z divadla smích a pláč v minutě opona dopadla Bůh řekne: „Beru tě!“

Eva Suková